

Valtuustoaloite toimenpiteistä Tohmajärven talousalueen yrittäjyyden ja työllisyyden vahvistamiseksi

Kunnanvaltuusto 11.11.2024 § 61

Matti Ikonen jätti valtuustoaloitteen, jossa hän esittää, että nykyisten yritysten kasvua ja investointeja sekä uusia yrityksiä ja työpaikkojen syntyä haettaisiin kuuden toimenpiteen avulla:

1. Kunnan omat valmiudet tarkistetaan
2. Yritysten odotusten huomioiminen
3. Kuntaan haetaan aktiivisesti uutta teollista tuotantoa
4. Tarjotaan tukea alkaville toimijoille
5. Ulkoisen rahoituksen hakeminen kehittämishankkeeseen
6. Voimavarat – kehittämisyksikön perustaminen

Valtuustoaloitteen on allekirjoittanut 11 valtuutettua.

Valtuustoaloite on kokonaisuudessaan **pöytäkirjan liitteenä**

Päätös

Kunnanvaltuusto ottaa aloitteen vastaan ja antaa sen edelleen kunnanhallituksen käsiteltäväksi.

Kunnanhallitus 25.11.2024 § 260

Asian valmistelija

hallintopäällikkö Heidi Pitkänen, heidi.pitkanen@tohmajarvi.fi, puh. 040 105 4002

Esittelijä

kunnanjohtaja Mikko Löppönen, mikko.lopponen@tohmajarvi.fi, puh. 040 105 4001

Päätösehdotus

Kunnanhallitus antaa aloitteen edelleen kunnanjohtajan valmisteltavaksi.

Päätös

Hyväksyttiin päätösehdotuksen mukaisesti.

Kunnanhallitus 10.02.2025 § 43

155/00.02.15/2024 Valtuustoaloite toimenpiteistä Tohmajärven talousalueen yrittäjyyden ja työllisyyden vahvistamiseksi

Valtuustoaloitteessa on nostettu esiin tärkeitä asioita koskien yrittäjyyden ja työllisyyden vahvistamista Tohmajärvellä. Toimenpiteitä laatiessa on hyvä tiedostaa millaisessa toimintaympäristössä Tohmajärvellä on toimittu ja toimitaan tällä hetkellä. Vielä tarkempaa olisi pystyä näkemään mihin suuntaan toimintaympäristö kehittyy ja mitkä asiat korostuvat tulevaisuudessa koskien työpaikkojen

syntymistä. Tohmajärvi on kunta Pohjois-Karjalassa, Keski-Karjalan seuukunnassa. Tohmajärvi on rajakunta, yhteistä rajaa Venäjän kanssa on noin 50 km. Tohmajärvellä on tällä hetkellä hieman alle 4000 asukasta ja maakuntakeskus Joensuuhun on matkaa Kemiesn kuntakeskuksesta 55 km ja seutukunnan keskukseen Kiteelle 20 km. Tohmajärvellä on toiminut Pohjois-Karjalan ainoa kansainvälinen rajanylityspaikka Niiralassa. Rajanylityspaikka on ollut henkilöliikenteelle avoimena vuodesta 1992 alkaen ja kansainvälinen rajanylityspaikka Niiralasta tuli vuonna 2005. Niiralan kehittäminen on ollut kunnan elinkeinoelämän kehittämisen kärkenä yli 30 vuotta ja se on ollut perusteltua. Vuosittain Niiralaan ja Tohmajärven kuntakeskuksen läpi on virranut parhaimmillaan noin 1,6 miljoonaa rajanylittäjää. Tästä liikenteestä on hyötäneet monet alueella toimineet yritykset ja rajanläheisyys on synnyttänyt yritystoimintaa ja työpaikkoja kunnan alueelle. Tohmajärvellä alkutuotanto on edelleen vahvaa ja nykyisessä maailmantilanteessa, jossa Niiralan rajanylityspaikka on kiinni, niin alkutuotannon muuhun maahan nähden suurempi osuus turvaa hyvän veropohjan alueelle myös nykyisessä tilanteessa.

Tilastokeskuksen viimesimmät saatavat tilastot elinkeinojen osalta löyty vuodelta 2022. Tohmajärvellä asuinkunnassa työskentelevien osuus on 56,2 prosenttia ja alueella oli tuolloin 1213 työpaikkaa ja kunnan alueella on tällä hetkellä työvoimaa 1700 henkilön verran. Alkutuotannon osuus työpaikoista on 16,2%, jalostuksen 12,5% ja palveluiden 70,3%.

Viimeisimmässä työllisystilastossa joulukuulta 2024 työttömien osuus työoimasta oli 17,2%, joka on maakuntamme keskipaikkeilla. Työttömiä oli lukumäärällisesti 293, heistä miehiä 182 ja naisia 111. Alle 25-vuotiaita työttömiä oli 24 ja yli 50-vuotiaita 151 ja pitkäaikaistyöttömiä 113.

Alueella on asumisen ja työpaikkojen osalta maakunnallisessa vertailussa hyvä sijainti kahden valtatievarressa (vt6 ja vt9) lähellä maakuntakeskusta sekä lähellä seutukunnan keskusta. Hyvä sijainti on taas haasteellinen monelle palveluyritykselle, koska isommat keskukset ja niiden palvelut ovat lähellä ja asiointi niissä esim. työn ohessa tahtoo olla luontevaa. Toisaalta moni erikoisliike tai ruokapaikka on menestynyt heikomman saavutettavuuden myötä, jos on pystynyt erottautumaan palvelulla tai tehnyt erityisen hyvää markkinointia. Jos paikkakunnalla on kiinnostava kohde tai vaikkapa museo/näyttely, niin matkailija tulee todennäköisimmin myös vierailemaan paikkakunnan yrityksessä.

Tuotannollisen yrityksen sijoittumisen osalta yritykselle tulee olla jokin tiloihin (olemassa olevat tilat) raaka-aineeseen, työvoimaan ja sen osaamiseen tai logistiikkaan liittyä syy investoida tai sijoittua alueelle. Yritykset kartoittavat kohteita aktiivisesti ja em. asioiden lisäksi kunnan tulisi pystyä erottautumaan jollakin muulla saamalla yrityksiä sijoittumaan kunnan alueelle.

Tohmajärven kunta ja Business Joensuu on ollut aktiivisesti tekemässä paikkakunnan yritysten kanssa ja järjestänyt yrityksille suunnatuja tapahtumia. Tapahtumien osalta yhteistyötä on tehty myös Tohmajärven Yrittäjäjärjestön kanssa. Tohmajärven kuntabarometritulokset olivat vuonna 2020 maakunnan heikoimmat ja viimeisimmässä kuntabarometrissä Tohmajärvi oli noussut maakunnassamme sijalle 5.

Valtuustoaloitteen osalta, iso osa aloitteessa luetelluista asioista, on tällä hetkellä organisoitu käytettävissä olevin resurssein.

Ensimmäisen tavoitteen osalta tonttitarjonnan kunto, vahvuus, tonttitarjonta ovat tiedossa ja löytyy Tohmajärven kunnan verkkosivuilla. Yritysalueiden vahvuudet ja kehittämistarpeet ovat todettu myös kuntastrategiassa. Strategian tavoitteet ovat pääosin toteutuneet ja voimassa oleva kuntastrategian loppuarvionti on tarkoitus tuoda vielä nykyisen valtuuston käsittelyyn. Yritystontteja ei olla kuitenkaan hinnoiteltu ja hintojen määräytymisperusteet on annettu toimeksiantona ympäristölautakunnan

[22.02.2022 § 26](#) keskuudestaan nimeämälle nelihenkiselle työryhmälle mutta työryhmä ei ole toistaiseksi tehtävässään edennyt. Asiasta on muistutettu työryhmää useampaan otteeseen. Toimitilojen osalta tarpeettomia kunnan omistamia kiinteistöjä on asetettu myyntiin.

Kakkoskohdassa puhutaan siitä, että Tohmajärven kunta ja Tohmajärven kunnan Yrityspalvelut käyvät vuoropuhelua alueella toimivien tuotannollisten yritysten johdon kanssa kehittämisenäkymistä, yritysten investointisuunnitelmista sekä odotuksista kunnan elinkeinotoimenpiteille. Vuoropuhelua paikkakunnalla käyvien yritysten johdon kanssa käydään säännöllisesti. Vuoropuhelua käydään kunnan ja Yrityspalveluiden osalta samojen henkilöiden toimesta. Myös Business Joensuu on aktiivisesti yhteydessä paikkakunnalla toimiviin yrityksiin ml. aloitteessa mainittuihin alueella toimiviin tuotannollisiin yrityksiin ja kartoittaa mm. heidän investointitarpeitaan säännöllisesti ja tuo esille saatavilla olevia rahoituksia mm. yritysten investointeja koskien.

Kolmoskohdassa esitetään, että kuntaan haetaan aktiivisesti uutta teollista tuotantoa kohdennetulla markkinoinnilla yrityksistä, joille Tohmajärvi voi tarjota jonkin suhteellisen edun sijoittumalla kuntaan. Tämän aloitteen osalta on todettava, että Tohmajärven kunnan ja Business Joensuun palvelusopimukseen kuuluu Invest In- ja sijoittumispalvelut, joilla haetaan alueelle uusia yrityksiä ja investointeja alueen ulkopuolelta sekä tuetaan niiden sijoittumista alueelle. Palveluihin kuuluu myös seudun liiketoimintapainotteinen markkinointi. Kuluvan vuoden tarkemmassa suunnitelmassa on markkinoinnin kärjeksi nostettu kunnan uusimman yritysalueen Sukkela Business Centerin markkinointi. Tavoitteena on, että Business Joensuu ja Tohmajärven kunta edistävät uusien yritysten sijoittumista Sukkela Business Centerin yritysalueelle. Tavoitteena on, että tulevana vuosina alueesta kehittyy kunnan yritysalueen kärkialue.

- Sukkelan Business Centerin ensimmäinen yritysalue valmistui vuonna 2023 Tohmajärven Yrityspalvelut Oy:n rakentamana
- Sukkela Business Center alueesta on tehty video 9/24, jolla aluetta markkinoidaan yhteistyössä kunnan ja Business Joensuun kanssa
- Kunta on ostanut maa-alueen 6-tien vierestä, johon rakennetaan yritysalueen mainostaulu
- Business Joensuun Investointitiimi tarjoaa aktiivisesti sijoittuville yrityksille toimialueensa yritysalueita
- Sukkela Business Centeristä laaditaan markkinointimateriaalia, jota tullaan levittämään kohdennetusti

Aloitteen neljännessä kohdassa ehdotetaan, että kunta ja Business Joensuu tarjoaa tukea matalalla kynnyksellä, koulutusta oman yrityksen perustamista suunnitteleville sekä tukea liiketoimintasuunnitelman laatimisessa ja markkinoinnissa. Kokonaisuuteen tulisi kytkeä starttirahaneuvonta. Tämän tavoitteen kohdalta voidaan myös todeta, että toiminta on Business Joensuun päivittäistä toimintaa ja tätä tehtävää on viestitty aktiivisesti kaikissa kunnan ja Business Joensuun järjestämissä tilaisuuksissa. Kunnan ja Business Joensuun vuoden 2025 toimintasuunnitelmassa on tarkoitus tämän lisäksi järjestää mikroyrityksille ja yrityksen perustamista suunnitteleville henkilöille teematilaisuuksia käytettävissä oleviin yritysneuvontapalveluihin ja tukimahdollisuuksiin liittyen.

Myös viidennen tavoitteen osalta voidaan puhua Business Joensuun perustoiminnasta. Valtuustoaloitteessa esitetään, että kunnan tulisi hakea ulkoisen rahoitusta laajaan kehittämishankkeeseen. Yrityksillä on mahdollisuus hakea rahoitusta yrityksen toiminnan kehittämiseen mm. investointeihin, joilla pyritään kehittämään yrityksen toimintaa. Rahoituksista järjestetään säännöllisesti info-tilaisuuksia mm. maakuntaliiton toimesta. Business Joensuun yritysneuvojat tuovat myös yritysneuvonnassaan ja yrityskäynneillään tietoa yrityksille soveltuvista rahoituksista. Kunnalla on ollut myös mahdollista hakea rahoitusta yritysten toimintaedellytysten kehittämiseen. Tällä valtuustokaudella on kunnostettu mm. Tohmajärven kunnan omistamat teollisuusraiteet Niiralassa.

Kehittämiseen tulee olla kuitenkin olemassa oleva tarve ja tämän jälkeen tarpeen tulee täyttää olemassa olevat ehdot rahoituksen saamiseksi.

Valtuustoaloitteen kuudennessa kohdassa esitetään kehittämissyksikön perustamista. Tohmajärven kunnassa on suoraviivaistettu elinkeinoihin liittyviä resursseja. Tohmajärven kunnassa elinkeinoiden edellytysten kehittämiseen suurin resurssi tulee kunnan omien resurssien lisäksi Business Joensuulta ostettavien yrityspalveluiden myötä. Perusteet kunnahallituksen päätöksestä siirtyä ostamaan elinkeinopalvelut Business Joensuulta löytyy [tästä](#). Aiemmin Tohmajärven kunnalla, Kiteen kaupungilla ja Rääkkylän kunnalla oli yhteinen kehittämissyhtiö KETI Oy, joka päätettiin lakkauttaa. Nyt elinkeinoihin liittyviä tehtäviä hoitaa kunnan henkilöstöstä kunnanjohtaja, osittain kiinteistöpäällikkö Tohmajärven Yrityspalvelut Oy:n toimitusjohtajan roolissa ja kunnan omistamien yrityskiinteistöjen hallinnoinnin osalta. Kehittämisspäällikön tehtävä on lakkautettu ja tehtävää hoitanut henkilö vastaa nyt kunnan viestinnästä ja markkinoinnista ja toimii matkailun yhdyshenkilönä. Voidaakin sanoa, että kehittämissyksikkö on olemassa ja siihen kuuluvat kunnanjohtaja, Business Joensuun kuntavastaava, Tohmajärven Yrityspalvelut Oy:n toimitusjohtaja/kiinteistöpäällikkö. Toimintaa ohjaa kunnanhallitus ja Tohmajärven Yrityspalvelut Oy:n hallitus. Voidaan siis todeta, että nykyiset toimijat työskentelevät jo tiiviisti yhdessä ja toimijoiden nimeäminen kehittämissyksiköksi ei ole tarpeellinen.

TE-palvelut siirtyvät kunnille vuoden 2025 alusta ja Pohjois-Karjalassa toimi maakunnan yhteinen työllisyysalue, jonka isäntäkuntana toimii Joensuun kaupunki. Tohmajärvellä työskentelee viikoittain kolme työllisyysalueen työntekijää ja lisäksi Keski-Karjalan palvelualueella toimii henkilöitä, jotka vastaavat työantajapalveluista. Kuntaan on muodostunut työllisyysasioiden ympärille ekosysteemi, jonka myötä tieto työllisyyteen liittyvistä asioista liikkuu nyt aiempaa paremmin. Helmikuussa pidetään ensimmäinen kuukausikokous, jossa kunnassa työskentelevä työllisyyspalveluiden henkilöstö, Business Joensuun kuntavastaava ja kunnan omat työllisyyden eteen suoraan tai välillisesti työskentelevät henkilöt kokoontuvat ja käyvät läpi alueemme työllisyystilannetta. Kokoontumisessa pohditaan mm. mitkä ovat alueen väestön suurimmat esteet työllistymiselle ja mitkä ovat taas suurimmat haasteet työvoiman saatavuudelle.

Tohmajärven kunnan resurssit uusien työpaikkojen ja yritysten lisäämiseksi on tällä hetkellä resurssoitu huomioiden taloudellinen liikkumavara sekä asukkaiden ja yritysten määrä kunnassa. Tohmajärven kunnan tilanne on muuttunut rajusti kuluneen valtuustokauden aikana Venäjän aloittaman sodan myötä. Niiralan raja-asema on kiinni ja kunnan läpi ei virtaa enää yli miljoonaa rajanylittäjää vuoden aikana. Työttömyys ei ole rajan mennessä merkittävästi romahtanut, vaihtelut ovat lähinnä johtuneet heikosta valtakunnan taloudellisesta tilanteesta, johon toki Venäjän aloittamalla hyökkäysodalla on ollut merkitystä.

Tohmajärven kunnassa on tehty kuluvalle valtuustokaudella merkittäviä satsaus infraan rakentamalla yritysalue valtatie 6 varteen Tikkalaan, 30 km:n päähän maakuntakeskus Joensuusta. Lisäksi Niiralan teollisuusraiteet ovat kunnostettu ja Tehdastien varressa oleva Tohmajärven yritysalueen asfalttipäällysteet on kunnostettu. Tulevalla valtuustokaudella tullaan laatimaan uusi kuntastrategia. Elinkeinojen osalta tilannekuvan päivittäminen on tehtävä perusteellisesti ja uudessa kuntastrategiassa on elinkeinoiden kehittämisen osalta pystyttävä miettimään keinoja, joilla Tohmajärvi erottuu muista kunnista, joilla on myös yritysalueita mm. logistisesti hyvillä paikoilla. Pelkät markkinointitaulut ja printti- ja somemarkkinointi eivät riitä vaan yritysten sijoittumiseen ja tätä kautta työpaikkojen syntymiseen on löydettävä keinoja, joilla pystyy erottautumaan. Samalla on kuitenkin muistettava olemassa olevat resurssit.

Asian valmistelija

kunnanjohtaja Mikko Löppönen, mikko.lopponen@tohmajarvi.fi, puh. 040 105 4001

Esittelijä

kunnanjohtaja Mikko Löppönen, mikko.lopponen@tohmajarvi.fi, puh. 040 105 4001

Päätösehdotus

Kunnanhallitus esittää selvityksen vastauksena aloitteeseen kunnanvaltuustolle. Samalla kunnanhallitus esittää, että valtuusto toteaisi aloitteen loppuun käsitellyksi.

Päätös

Kunnanhallitus päätti esittää selvityksen vastauksena aloitteeseen kunnanvaltuustolle. Samalla kunnanhallitus päätti esittää, että valtuusto toteaisi aloitteen loppuun käsitellyksi.
